

RIIGIHANGETE REFORM

TEABELEHT nr 7: Keskkonnasõbralik riigihange

Uute eeskirjade eesmärk on tõhustada hankemenetluste puhul suurema tähelepanu pööramist keskkonnaküsimustele. Eeskirjades leidub horisontaalne säte, mis käsitleb muuhulgas ka keskkonnanõudeid, keskkonnamärgiste kasutamist ning võimalust arvestada kogu tootmisprotsessi jooksul keskkonnateguritega ning olelusringi kuludega.

Horisontaalne säte

- Riigihankelepingute raames peavad ettevõtjad vastama kohaldatavatele keskkonnanõuetele, mis tulenevad ELi, rahvusvahelisest ja liikmesriigi õigusest.
- Asjaomaste keskkonnanõuetega mitte arvestav ettevõtja võidakse pakkumismenetlusest **kõrvaldada**.
- Ettevõtjaga, kes on esitanud parima pakkumuse, ei saa lepingut sõlmida, kui pakkumus ei vasta asjaomastele keskkonnanõuetele.
- Pakkumus, mille hind on asjaomaste ehitustööde, asjade või teenuste kohta **põhjendamatult madal** keskkonnanõuetele mittevastavuse tõttu, tuleb **tagasi lükata**.

Märgised

- Märkis on märk või dokument, millega tõendatakse, et asjaomane toode vastab kehtestatud ja kindlaksmääratud kvaliteedi tingimustele ja nõuetele. Uute eeskirjadega võimaldatakse avaliku sektori hankijatel hangitavate ehitustööde, asjade või teenuste keskkonnavalaste omaduste kindlaksmääramisel osutada konkreetsele märgisele või ökomärgisele.
- Teatavad **tingimused** peavad olema kindlasti täidetud:
 - **kõik nõuded**, mis peavad olema asjaomase märgise saamisel täidetud, peavad olema **seotud konkreetsete hangitavate ehitustööde, asjade või teenustega**, st märgis peab vastama nende iseloomule. Kui märgis hõlmab nõudeid, mis on seotud ettevõtja enda või tema poliitikaga üldiselt, siis avaliku sektori hankija ei saa sellisele märgisele osutada. Sellisel juhul saab osutada ainult konkreetsetele nõudmistele, mis on seotud hangitud ehitustööde, asjade või teenustega;
 - märgised on vastu võetud **sõltumatute asutuste** poolt läbipaistva menetlusega, milles saavad osaleda kõik sidusrühmad, näiteks valitsusasutused, tarbijad, tootjad, turustajad ja valitsusvälised organisatsioonid;
 - märgis peab tuginema **objektiivsetel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel**, mis on **kättesaadavad kõigile huvitatud isikutele**;
 - kui ettevõtja ei ole märgist õigeaegselt omandanud, peavad avaliku sektori hankijad **võtma arvesse võrdväärseid märgiseid või muid tõendeid**.

Tootmisprotsess

- Avaliku sektori hankijad võivad võtta arvesse **kõiki tootmisprotsessi, tarne või kauplemisega seotud tegureid** ka juhul, kui need ei ole otseselt tootega seotud. Näiteks:

- kui nad esitavad hangitava toote või teenuse tehnilise kirjelduse, võivad nad nõuda, et need ei sisaldaks mürgiseid kemikaale või et need oleksid toodetud/tarnitud energiatõhusate masinatega;
- avaliku sektori hankijad võivad ka otsustada sõlmida lepingu ettevõtjaga, kes pakub tooteid/teenuseid, mis vastavad asjaomastele nõuetele parimal moel; või nad võivad eelistada toodet, mis on toodetud kooskõlas heade kauplemistavadelega;
- avaliku sektori hankijad võivad hinnata majanduslikku tasuvust, tuginedes keskkonnakriteeriumidele, näiteks kas raamatud trükiti ringlussevõetud paberile või säästvalt toodetud puidust.

Olelusringi kulud

- Uute eeskirjadega edendatakse olelusringi kulude arvestamist. Olelusringi kulud hõlmavad **kõiki** ehitustööde, asjade või teenuste **olelusringi käigus tekkivaid kulusid**. See tähendab **sisekulusid ning samuti kõiki keskkonnateguritega seotud kulusid**:
 - sisekulud hõlmavad teadusuuringute ja arendustegevuse, tootmise, transpordi, energiatarbimise, hoolduse ning kasutamisjärgse kõrvaldamisega seotud kulusid;
 - väliskulud võivad olla seotud kasvuhoonegaaside heidetega, tootes kasutatava toorme hankimisel tekkiva saaste või toote enda tekitatud või tema tootmisel tekkiva saastega.
- **Keskkonnaga seotud väliskulusid** võib võtta arvesse ainult juhul, kui nende rahalist väärtust saab kindlaks määrata ja kontrollida. Kui ELi ühtset olelusringi kulude arvestamise meetodit ei ole olemas, võib töötada sellise meetodi välja kas liikmesriigi, piirkondlikul või kohalikul tasandil. Kuid meetod peab olema üldine selles mõttes, et see ei peaks olema koostatud ainult ühe konkreetse riigihanke menetluse jaoks, see peaks olema objektiivne ning ettevõtjad peaksid suutma esitada nõutud andmeid mõistlike jõupingutustega.